

חרב הרי הוא כחלל (נזיר נד)

גליון 374

בדרף נד: איבעיא להו ארץ העמים משום אורא גזרו עליה או דילמא משום גושא גזרו עליה. ת"ש ומזה בשלישי ובשביעי, ואי אמרת משום אורא, הזאה למה לי. אלא לאו משום גושא. לא לעולם אימא לך משום אורא, וכי קתני אשאר. הכי נמי מסתברא, מדקתני וכלים הנוגעים במת, הני כלים בני הזאה אינון, אלא שמע מינה אשאר.

מבואר בגמ' דפשוט שכלי שנגע במת, אם נגע בו נזיר, הנזיר א"צ הזאה ג' וז'. (וע"כ דמה שנאמר במשנה ומזה בג' וז' אשאר הדברים המוזכרים במשנה, וה"ה בטומאת ארץ העמים דהוי טומאת אורא וא"צ הזאה בג' וז', כי אינו כטומאת מת רגילה דהא מטמא גם כשיש הפסק בינו ובין הריצפה, שאפי' אם יש שם קבר אינו אמור להיות טמא. ובכל זאת גזרו, וא"כ הוי חומרא בעלמא, ואין בזה הזאה של ג' וז').

וביארנו בתוס' (בד"ה ת"ש ומזה) דמשמע ליה דאפי' בכלי שטף איירי דנגעו במת דהווי אב הטומאה, והנוגע בהם טמא טומאת ערב ולא טומאת ז', ולכן לא בעי הזאה. וא"ת ולישני ליה דהני כלים בכלי מתכות מיירי, דאדם הנוגע בהם טמא טומאת ז' ובעי הזאה דחרב כחלל.

ואור"ת דע"כ לא מתוקמא מתני' בכלי מתכות, דא"כ הנזיר מגלח, דחרב הרי הוא כחלל. וע"כ איירי בשאר כלים. מבואר בתוס' דחרב הרי הוא כחלל הוא ממש כחלל, ומטמא ז' וצריך הזאה ג' וז' והנזיר שנטמא מגלח. ומתניתין דאיירי בטומאות שאין הנזיר מגלח עליהן ע"כ איירי בכלים שאינם ממתכת.

ושלח לו רבינו חיים כהן איזה בית אשר תבנו לי, דאם נזיר מגלח עליו. הרי כהן מוזהר עליו, ואין לך בית שאין בו שום כלי מתכת שהיה באהל המת או שום מסמר. ואיך יכנסו כהנים לבתים. והוכיח דנזיר אינו מגלח על כלי מתכות שנגעו במת, וממילא אין איסור לכהנים.

והביאו תוס' דלשיטת הר"ר יצחק מסימפונ"ט דכל כלי יש בו דין כחלל ולא דוקא מתכת, קשה מה שנאמר בסוגיין שאינו מזה על כלי שנגע במת, הרי חרב כחלל ויש בו טומאת ז', ומזין עליו.

לשיטת ר"ת רק בכלי מתכת נאמר דהוי כחלל, ומטמא באהל, ומגלחים עליו. לשיטת רח"כ גם בחרב כחלל אין הנזיר מגלח. ומשמע שלמד שחרב כחלל מטמא ז' באהל ומזין עליו אבל אין הנזיר מגלח עליו.

אמנם ברמב"ן על התורה (פר' חקת יט, טז) כתב שחרב כחלל, שהוא נעשה אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ומטמא אדם וכלים טומאת שבעה. וז"ל והנראה בעיני מן הסוגיות במשנה ובגמ' שהוא מטמא במגע ובמשא כמת אבל אינו כמוהן לטמא באהל, שמא מצאו בו מיעוט מן הכתוב באהל, אדם כי ימות באהל, שאינו רק על האדם עצמו. ואם היה חרב שנטמא במת מטמא באהל היו הכהנים אסורים בכל הבתים, שבכולן החרב טמא, ויהיה מטמא אותם באהל.

הרמב"ן למד מחמת קושייתו של רבינו חיים כהן שבחרב לא רק שהנזיר אינו מגלח עליו אלא אינו מטמא כלל באהל, וממילא גם לא מזין עליו.

מאידך, בחי' הרמב"ן (ב"ב דף כ) הביא ראיה שחרב מטמא באהל. והביא קושיית רבינו חיים כהן. והביא שתירץ ר"ת דאע"פ שהנזיר מגלח עליו אין כהן מוזהר, דאין תלוי זה בזה, דהא ברביעית דם הכהן מוזהר אע"פ שאין הנזיר מגלח עליה. והרמב"ן דחה דבריו דשאני דם שהנזיר מגלח על חצי לוג. ונמצא דדם הוא שם טומאה שהנזיר מגלח עליה ולכן הכהן מוזהר גם באופן שחסר בשיעור והנזיר אינו מגלח. ואם בחרב הנזיר מגלח עליו, אסור לכהן ליכנס לאהל שיש בו חרב.

וכתב שם הרמב"ן דנראה לו שמאחר שריבה חרב כחלל בפסוק ראשון לטומאה ולא שנה אותו בפסוק שני להזאה, מכאן שאין בו הזאה. משמע שלמד שמטמא באהל ז' אבל א"צ בהזאה. וכעין זה כתב בבעה"מ (חולין עא) אע"ג דקיי"ל חרב הרי הוא כחלל, אין מגעו טעון הזאה ג' וז'.

ובחי' הר"ן (ב"ב שם) כתב שחרב אינו מטמא באהל. ואע"פ שכתוב בפסוק של אהל היינו שנטמא החרב באהל אבל לא לענין שיטמא באהל אלא לענין מגע ומשא.

במאירי (שבת קא) הביא י"מ שחרב שנטמא באהל אינו מטמא באהל כחלל אבל אם נגע בחלל מטמא באהל. וכתב דאין הדברים מחוורים. לפי שיטה זו יוצא שיש שני אופנים של חרב כחלל, שאם נעשה ע"י אהל אינו כ"כ חמור לטמא באהל אבל אם נגע במת, מטמא גם באהל.

נמצינו למדים שלפי ר"ת חרב כחלל, ונטמא גם ע"י אהל, וגם מטמא באהל וגם מצריך הזאה, ונזיר מגלח עליה. ולפי הרמב"ן בחידושיו למרות שמטמא באהל א"צ הזאה. ולפי הרמב"ן בחומש אינו מטמא באהל. ומבואר בחי' הר"ן שאע"פ שנטמא באהל אינו מטמא באהל. ולפי הי"מ במאירי תלוי איך החרב נטמא, שאם נטמא באהל אינו מטמא באהל אבל אם נטמא במגע מטמא באהל.

ולגבי קושיית רבינו חיים כהן מה עם כהן, לפי ר"ת (שמובא ברמב"ן) למרות שהנזיר מגלח אין הכהן מוזהר. ולפי שאר הראשונים אין הכהן מוזהר כי אין הנזיר מגלח עליו או בגלל שאין בו הזאה או בגלל שבכלל אינו מטמא באהל.

והנה הרמב"ם (פ"ה טומאת מת ה"ג) כתב וז"ל כלים שנטמאו במת בין במגע בין באהל הרי הן לנוגע בהן כמת עצמו, מה המת מטמא הנוגע בו בין אדם בין כלים טומאת שבעה אף כלים שנטמאו במת הם והכלים או האדם שיגע בהן טמאין טומאת שבעה שנאמר בחלל חרב או במת. מפי השמועה למדו שהחרב כמת וה"ה לשאר כלים, בין כלי מתכות בין כלי שטף ובגדים וכו'.

מפורש ברמב"ם שהדין של חרב כחלל הוא לא רק במתכת אלא גם בשאר כלים (כהר"י מסימפונ"ט). ועוד מבואר ברמב"ם שהחרב שנטמא במת בין ע"י מגע בין ע"י אהל נחשב כמת לטמא טומאת ז'.

אבל אח"כ כתב הרמב"ם והכלים או האדם שיגע בהן טמאין טומאת שבעה וכו', משמע שרק הנוגע בחרב נטמא ז' אבל לא באהל. וכן ביאר בכס"מ דלרמב"ם ה"ה בשאר כלים, והכלי נעשה כמת אפי' לא נטמא אלא באהל אבל אינו מטמא באהל. והראב"ד השיג דאינו אלא במתכת, וכשיטת ר"ת.

ובהל' נזירות (פ"ז ה"ז) כתב נגע (הנזיר) באהל המת או בכלים הנוגעים במת אינו מזה בשלישי ובשביעי. ויראה לי שדין זה מיוחד בנזיר אבל כל אדם שנטמא בכלי טומאת שבעה יזה בשלישי ובשביעי כמו שיתבאר בהלכות טומאת מת. וכן יראה לי שזה אינו מזה בשלישי ובשביעי אם נגע בכלים כדי שיעלו לו ימי טומאתו בכלי ממנין ימי נזירותו.

והקשה בכס"מ והוא דבר תימה שיהא הנזיר קל משאר בני אדם. והיינו דאם כל אדם מזה, איך יתכן שהנזיר לא יזה.

ובלח"מ כתב דהוקשה להרמב"ם דבסוגיין מבואר שהנוגע בכלי אינו מזה. ותוס' לשיטתם למדו דהיינו שלא בכלי מתכות, דרק במתכת חרב כחלל, וא"כ ניחא דבשאר כלים אינו מזה. אבל רבינו שכתב בהל' טומאת מת (הנ"ל) דה"ה לשאר כלים דמיטמאים ובעינן הזאה, היכי קאמר בגמ' דלאו בני הזאה נינהו. ולכך הוצרך לחלק בין נזיר לכל אדם אחר, עכ"ד. אבל זה פלא, איך יתכן שנזיר יהיה יותר קל. ומה זה שכתב שכדי שיעלו לו ימי טומאתו וכו', וכי זהו טעם שלא ייטמא, דאדרבה, אם נטמא, לא יעלו לו ימי טומאתו.

והנה הרמב"ם כתב בפיה"מ דאינו חייב בתגלחת ואינו סותר הימים הקודמים אלא בטומאות ידועות והם שיהיה מעצמו של מת לפי שנאמר וכי ימות מת עליו וכו' ולא אמר וכי יטמא לנפש וכו'. וכן פסק ביד (ריש פ"ז מהל' נזירות) יש טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן ולא סותר את הקודמין ואע"פ שנטמא בהן טומאת שבעה לפי שלא נאמר וכי יטמא לנפש אלא וכי ימות מת עליו, עד שיטמא מטומאות שהן מעצמו של מת וכו'.

וכתוב בחי' הגרי"ז דמה שכתב הרמב"ם שאינו מזה, אין כוונתו שא"צ הזאה כלל, דזה ודאי שנזיר אינו יותר קל משאר אדם אלא שכלפי הל' נזירות על טומאת מת כזאת אינו מגלח וא"צ הזאה דאין זה עצמו של מת. והא דימי טומאה אינם עולים מן המנין הוי דין מיוחד בנזיר, ולגבי דין זה אינו מזה. והכריח זאת הרמב"ם מסוגיין דלמרות שבכל הכלים חרב כחלל, בכל זאת אינו מזה, ולכן עולים לו למנין.